

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Катерина Дюкар

**(НЕО)КЛАСИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ
АВТОРСЬКОГО ІДІОСТИЛЮ**

Методичні вказівки

для самостійної роботи у науковому семінарі для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 035 «Філологія» освітніх програм «Українська мова і література»; «Українська мова і література та англійська мова»; «Українська мова та література; літературне редагування»

Електронний ресурс

Рецензенти:

Олена МАЛЕНКО – доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри українознавства і лінгводидактики імені професора О. Г. Муромцевої Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Тетяна ШЕХОВЦОВА – доктор філологічних наук, професор, професор закладу вищої освіти кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 10 від 21 травня 2025 року)*

Дюкар К. В.

Д 95

(Нео)класичні концепції авторського ідіостилю : методичні вказівки для самостійної роботи у науковому семінарі для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 035 «Філологія» освітніх програм «Українська мова і література»; «Українська мова і література та англійська мова»; «Українська мова та література; літературне редагування» [Електронний ресурс] / К. В. Дюкар. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – (PDF 50 с.)

Методичні вказівки для самостійної роботи здобувачів вищої освіти у науковому семінарі «(Нео)класичні тенденції авторського ідіостилю» розроблені для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія» освітніх програм «Українська мова і література»; «Українська мова і література та англійська мова»; «Українська мова та література; літературне редагування». Вказівки орієнтовані на поглиблення уявлення про специфіку науково-дослідної роботи в межах тематик, пов'язаних із вивченням ідіостилю і його мовних репрезентантів, а також оформлення результатів дослідження в підсумковий звіт. Матеріали стануть у пригоді студентам під час аудиторної роботи, самостійного опрацювання окремих складників курсу, а також у процесі підготовки наукового звіту та апробаційних матеріалів за виконуваним дослідженням.

УДК 81'38(072)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2025

© Дюкар К. В., 2025

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Основи науково-дослідницької творчості.....	5
2. Структура та методологія провадження наукового дослідження	10
3. Дослідження феномену ідіостилю в сучасній лінгвістиці.....	14
4. Оприлюднення результатів дослідження феномену авторського ідіостилю на різних етапах наукової творчості.....	27
Рекомендовані джерела.....	32
Додатки.....	34

ПЕРЕДМОВА

Методичні вказівки розроблені для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 035 Філологія освітньо-професійних програм «Українська мова і література»; «Українська мова і література та англійська мова»; «Українська мова та література; літературне редагування» і орієнтовані на формування цілісного уявлення про специфіку науково-дослідної роботи в межах проблематики, пов'язаної з вивченням ідіостилю і його мовних репрезентантів, а також на ознайомлення із вимогами до оформлення і представлення результатів проведеного дослідження.

Науковий семінар «(Нео)класичні концепції авторського ідіостилю» є одним зі складників індивідуальної освітньої траєкторії студента і його усвідомленням вибором своєї галузевої спеціалізації. Вивчення різних аспектів авторського ідіостилю передбачає здійснення перших самостійних пошуково-дослідницьких кроків через розроблення конкретного аспекту наукової проблеми шляхом збирання матеріалу для дослідження, добору джерел за темою, їхнього реферування, оцінювання, систематизування й узагальнення, бібліографічного опису, оволодіння науковим стилем викладу власних думок, набуття вмінь складати й оприлюднювати звіти за результатами досліджень. Методичні вказівки містять питання і список джерел для їхнього опрацювання, завдання з актуалізації та на закріплення знань за трьома основними блоками: «Основи науково-дослідницької творчості», «Структура та методологія провадження дослідження і оприлюднення його результатів на різних етапах наукової творчості», «Феномен ідіостилю з погляду сучасної лінгвістики».

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів мають на меті допомогти студентові ознайомитись із різними концепціями авторського ідіостилю; методами дослідження різних складників ідіостилю та навчитися використовувати цей інструментарій; навчитися аналізувати мовні явища (не)системного порядку в межах ідіостильової манери; зафіксувати особливості мовленнєвого оформлення мислиннєвих і концептуальних настанов автора, специфіки відображення його картин світу; розширити уявлення про роль культурного тла у формуванні авторського ідіостилю; схарактеризувати метафізичний контекст оформлення ідіостилю; ідентифікувати і описувати ідіостильові вияви різних мовних рівнів; аналізувати структурно-семантичні та граматичні складники ідіостильової манери, простежувати їхній вплив на систему мови, національну, національно-мовну, культурну тощо картини світу; описати сучасні тенденції оформлення ідіостилю; здійснювати компаративний аналіз ідіостильових констант і домінант різних часових і локативних зрізів; ознайомитись з новітніми дослідженнями, присвяченими вивченню різних аспектів ідіостилю українськими та зарубіжними фахівцями.

1. ОСНОВИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

1.1. Специфіка науково-дослідницької діяльності

Питання для опрацювання:

1. Наука як особлива сфера людської діяльності.
2. Предмет і сутність наукового пізнання явищ.
3. Структурні елементи науки.

Література до теми:

1. Маленко О., Борисов В. (2021) Українське мовознавство як науковий дискурс: історія, теорія, практика: [навчальний посібник]. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 164 с.
2. Палеха, Ю., Леміш Н. (2017) Основи науково-дослідної роботи: Навч. посібник. К. : Видавництво Ліра-К. 336 с.
3. Роїк, Т. А. (2021) Методологія науково-дослідницької діяльності: Навчальне видання: навч. посібник для аспірантів спеціальності 186 «Видавництво та поліграфія» ОНП «Видавництво та поліграфія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 56 с.
4. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. (2004) Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Київ: Знання. 307 с.
5. Яремчук, В. (2012) Основи науково-дослідної роботи студентів: навчальний посібник для студентів факультетів гуманітарного профілю. Острог: Національний університет «Острозька академія». 2-ге вид., виправл. 56 с.

Завдання на закріплення:

Заповніть таблицю, виявляючи специфіку наукової діяльності в зіставленні з художньою творчістю.

Критерій	Наукова діяльність	Художня творчість
Тип людської діяльності	Інтелектуальна, творча	
Специфіка пізнання дійсності	Відтворення об'єктивної дійсності	Відтворення суб'єктивного бачення дійсності
Суб'єкт діяльності	Учений, науковець, дослідник тощо	Митець
Зорієнтованість діяльності	Нове знання про світ	Образне відтворення світу
Результат діяльності	Наукові доповіді, виступи на конференціях, курсові та кваліфікаційні роботи монографії тощо	Художній твір
[...]	[...]	[...]

1.2. Актуальні напрями досліджень у лінгвістиці

Питання для опрацювання:

1. Історія лінгвістичних студій: український і зарубіжний досвід.
2. Філософсько-методологічні засади наукової творчості.
3. Провідні лінгвістичні напрями та наукові тенденції початку ХХІ ст.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Які знання, на вашу думку, є більш цінними – теоретичні чи емпіричні?
2. У чому полягає специфіка істинного наукового знання?
3. Чи можна повністю ототожнювати поняття «науковець», «дослідник» і «вчений»?
4. Як ви вважаєте, чи можливе абсолютне знання?
5. У якому вигляді оприлюднюють результат наукового знання?

Література до теми:

1. Бацевич, Ф. С. (2008) Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень: підручник. Київ: Академія. 240 с.
2. Загнітко, А. П. (2007) Сучасні лінгвістичні теорії: [монографія]. 2. вид., випр. і доп. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд». 219 с.
3. Онопрієнко, В., Ткаченко, В. (2010) Історія української науки: курс лекцій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: [б. в.]. 652 с.
4. Селіванова, О. О. (2008) Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К. 712 с.
5. Синявська, О. О. (2022) Історія освіти і науки в Україні. Ч. 1: Традиції освіти та накопичення наукових знань у домодерний період: навч. посіб. Одеса: ОНУ. 159 с.
6. Семотюк, О. Л. (2011) Сучасні технології лінгвістичних досліджень: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки. 149 с.

Завдання на закріплення:

1. Уявіть, що ви є членом експертної групи, якій належить установити або спростувати факт того, що езотерична лінгвістика є новітнім напрямом мовознавчих досліджень у межах лінгвопрагматики. Які аргументи ви можете навести на користь свого припущення і якими фактами можете підтвердити власні висновки?
2. Підготуйте презентацію на одну із запропонованих нижче тем:
 - Любительська лінгвістика: науковий фікшн чи нонфікшн?
 - Лінгвофрик vs мовознавець: чий авторитет вище?
 - П'ятірка найбільш незвичних напрямів лінгвістичних досліджень ХХІ ст.
 - Традиція і сучасність, або що таке наукова школа.
 - Академічний (дис)баланс: чи може бути наукове дослідження (не)новим?

1.3. Вибір і формулювання наукової теми та специфіка її обґрунтування

Питання для опрацювання:

1. Вибір напрямку наукового дослідження.
2. Співвідношення теми, проблематики дослідження й перспективного напрямку в науці.
3. Специфіка формулювання назв у лінгвістичних дослідженнях.
4. Особливості мовної організації наукового тексту.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Що розуміють під терміном «філософія наукової свідомості»?
2. У чому полягає специфіка вітчизняних лінгвістичних досліджень у зіставленні із зарубіжним досвідом?
3. Який напрям у лінгвістиці і на яких підставах можна вважати актуальним?
4. Інноваційні тенденції в мовознавчих дослідженнях і специфіка їхнього провадження.
5. У чому полягають принципові відмінності між науковою і любительською лінгвістикою?

Література до теми:

1. Загнітко, А. П. (2007) Сучасні лінгвістичні теорії: [монографія]. 2 вид., випр. і доп. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд». 219 с.
2. Колоїз, Ж. В. (2018) Науковий стиль української мови: [практикум]. Кривий Ріг: КДПУ. 132 с.
3. Марцин, В. С., Міценко, Н. Г., Даниленко, О. А. та ін. (2002) Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Львів: Ромус-Поліграф. 128 с.
4. Михайлова, О. Г. та ін. (2000) Українське наукове мовлення. Лексичні та граматичні особливості: навч. посіб. Харків: ХДПУ. 96 с.
5. Онуфрієнко, Г. С. (2016) Науковий стиль української мови. Навчальний посібник з алгоритмічними приписами. 3-тє вид. перероб. та доп. Київ: Центр учбової літератури. 426 с.

Завдання на закріплення:

1. Перейшовши за QR-кодом, ознайомтесь із пропонованим переліком сталих зворотів. Спробуйте аргументувати доцільність використання наведених шаблонів у наукових текстах загалом і мовознавчих зокрема. Найбільш удаді, на ваш погляд, мовні конструкції та звороти збережіть окремим файлом.

2. Прочитайте наведені нижче теми наукових досліджень. Чи, на вашу думку, ці теми сформульовані вдало? Що б ви виправили в пропонуваній формулюваннях?

- Графологічні та семіотичні особливості «Таборового зошита».
- Багатства мовних засобів оцінки в романі І. Баграного «Сад Гетсиманський».
- Стилiстико-функційне тло одиниць виразності у сучасних соціальних месенджерах.
- Особливості хронотопу й мовного тла в дискурсі криптоісторії ХХІ ст.
- Функційна специфіка авторських неологізмів у любовній ліриці Миколи Вінграновського.
- Варіативні морфологічні норми сучасної української літературної мови: етимологічний аспект.

3. Спробуйте сформулювати тему наукового дослідження, беручи до уваги 3–5 ключових слів із наведеного переліку.

Ключові слова: семантика, структура, ідіостиль, ідіолект, художня творчість, поетичний текст, стилістичний потенціал, експресія, мовні засоби, оцінка, ідіостильовий маркер, особливості ідіолекту, функційна специфіка, виразність, емоційно-експресивний потенціал, лексичний рівень, граматичний рівень, жанр, стиль.

1.4. Загальна методологія провадження наукової діяльності

Питання для опрацювання:

1. Методологія провадження наукової діяльності.
2. Методи та інструменти наукового дослідження.
 - 2.1. Загальнонаукові методи в лінгвістичному аналізі: аналіз/синтез, індукція/дедукція, абстрагування/конкретизування, аналогія/моделювання, системний аналіз тощо.
 - 2.2. Базові методи лінгвістичного аналізу і їхня специфіка: дискурс-аналіз, конверсаційний аналіз, описовий, компаративно-історичний, типологічний, зіставний, структурний, функційний, конструктивний тощо.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. У чому полягає специфіка мовного оформлення наукового тексту?
2. Наскільки важливим і потрібним, на ваш погляд, є високий рівень стандартизації мовних засобів для наукового викладу?
3. Із чого варто починати формулювання теми наукового дослідження?
4. Які теми наукового дослідження можна кваліфікувати як невдало сформульовані?
5. Наскільки суттєвим є вплив підстилю/жанру на формулювання теми?

Література до теми:

1. Борисенко, Н. Д. (2010) Методика проведення наукових досліджень: Навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ. 64 с.
2. Габідулліна, А. Р., Колесніченко, О. Л. (2019) Методологія сучасних лінгвістичних досліджень: навчальний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна. 322 с.
3. Малая, О. Ю. Смоляна, Т. А. (2023) Як написати студентську наукову роботу з філології: методологія та етика наукового пізнання: навчально-методичний посібник для студентів факультету іноземних мов Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 100 с.
4. Семотюк, О. Л. (2011) Сучасні технології лінгвістичних досліджень: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки. 149 с.
5. Чернілевський, Д. В. та ін. (2012) Методологія наукової діяльності: навч. посіб., вид. 3-є, перероблене. Вінниця: Вид-во АМСКП. 364 с.

Завдання на закріплення:

1. Застосовуючи прийоми компаративного й описового аналізу, розгляньте особливості мовлення одного з сучасних блогерів на зразок [@anninblack](#) чи стримерів, як-от [Leniniw](#).
2. Розгляньте запропоновані нижче зразки креалізованих текстів (рис. 1). Спробуйте обґрунтувати, які, один або кілька, методів дослідження мовного матеріалу в цьому разі найбільш доцільно застосувати.

Рис. 1. Зразки креалізованого тексту

3. Підготуйте інформацію про одну-дві (за вашим вибором) інноваційні методики лінгвістичних досліджень, супроводжуючи теоретичні викладки прикладами із сучасної української літератури (масмедіа).

2. СТРУКТУРА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Технологія та організація наукової діяльності

Питання для опрацювання:

1. Етапи підготовки та організації творчої діяльності науковця.
2. Технологія наукового дослідження.
3. Формулювання гіпотези та теми.
4. Визначення мети, завдань, об'єкта і предмета вивчення.
5. Виконання теоретичного та практичного блоків дослідження.
6. Звіт про проведене дослідження та оприлюднення його результатів.

Актуалізація знань за попереднім тематичним блоком:

1. Що відрізняє наукову творчість від інших різновидів творчої діяльності?
2. Які провідні лінгвістичні напрями та наукові тенденції початку ХХІ ст. вам відомі?
3. У чому полягає специфіка мовного складника наукового тексту?
4. На що варто звернути під час вибору теми дослідження?
5. Із чого науковцеві-початківцю варто розпочати свій дослідницький пошук?

Література до теми:

1. ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. [Чинний від 2017–07–01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.
2. Малая, О. Ю. Смоляна, Т. А. (2023) Як написати студентську наукову роботу з філології: методологія та етика наукового пізнання: навчально-методичний посібник для студентів факультету іноземних мов Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 100 с.
3. Матвєєва Т. С. Курсова, дипломна, магістерська робота: етапи виконання, структура, правила оформлення, норми бібліографічного опису: Методичний посібник для студентів філологічного факультету. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 74 с.
4. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 5552-1 [Електрон. ресурс]. Електрон. текст. дані. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-IX#Text>, вільний (дата звернення: 03.03.2025). Назва з екрана.
5. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. Київ: НАДУ, 2008. 184 с.

Завдання на закріплення:

1. Актуалізуйте в пам'яті пп. 1.2 (пит. 3) і 1.3 (пит. 3), сформулювавши наукову тему своєї дослідницької роботи, зважаючи на ваші наукові зацікавлення та вподобання.

2. Спробуйте оформити наукову гіпотезу – припущення, що потребуватиме подальшого теоретико-емпіричного обґрунтування через дослідницьку роботу.

3. Підготуйте орієнтовний план проведення дослідження, спираючись на запропоновану вами гіпотезу та методичні рекомендації з табл. 2.1.

Табл. 2.1. Етапи виконання наукового дослідження

Зміст етапу	Очікувані результати	Терміни виконання	Відмітка про виконання
Планувальний (формування методологічної моделі дослідження)			
– вивчення сучасного стану опрацювання наукової проблеми; – установлення актуальності та затребуваності дослідження; – обґрунтування обраної теми; – окреслення мети дослідження; – підпорядкування загальній меті низки завдань; – з'ясування об'єкта і предмета вивчення; – визначення науково-методичної, джерельної бази дослідження; – добір методичного інструментарію для виконання дослідження; – указівка на наукову новизну, теоретичну значущість і практичну цінність роботи; – розроблення орієнтовного структурного плану дослідження	Вступна частина звіту з проведеного дослідження у вигляді кваліфікаційної роботи		
Кумулятивний			
Добір і верифікація джерел, насамперед академічних фахових, для формування теоретичної бази дослідження, зокрема із суміжної наукової тематики	Каталог спеціалізованої літератури		
Пошук і формування джерельної бази дослідження для практичного опрацювання	База фактичного матеріалу		
Аналітичний			
Аналіз наявних теоретичних джерел із обраної наукової проблематики, виділення комплексу найбільш розроблених аспектів, узагальнення дискусійних моментів, окреслення	Узагальнений звіт щодо стану розробленості теоретичних аспектів обраної теми		

кола мало- та/чи недосліджених питань, формування власної наукової позиції з приводу аналізованого явища			
Вивчення і опис фактичного матеріалу, розгляд конкретних мовних артефактів і узагальнення спостережених тенденцій зі спробою встановити причиново-наслідкові зв'язки між аналізованими явищами, деталізація і обґрунтування виявлених збігів, розходжень, закономірностей, суперечностей тощо	Аналітичний звіт із узагальненням універсалій і локальних специфікацій досліджуваного явища		
Резюмувальний			
Узагальнення результатів проведеного дослідження із установленням корелятивного зв'язку між поставленими завданнями та отриманими кінцевими даними, виділенням невирішених фрагментів і окресленням перспективи для подальшого вивчення	Висновкова частина звіту		
Апробувальний			
Оприлюднення окремого фрагмента дослідження або його комплексне представлення в узагальненому вигляді	Тези доповідей, наукова стаття тощо		

4. На підставі сформованого перспективного плану підготуйте чернетковий варіант змісту вашого звіту з проведеного дослідження, оформивши відповідно до вимог ДСТУ 3008:2015 (див. рис. 3). Зверніть увагу, що зміст має містити низку елементів, розташованих у певній послідовності, як на рис. 2.

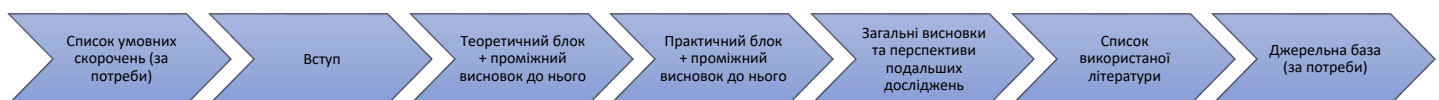

Рис. 2. Послідовність упорядкування різних частин дослідження в науковому звіті

5. Ознайомтесь зі вступами оформлених звітів із проведених досліджень у різного рівня кваліфікаційних роботах, звертаючи особливу увагу на структурно-змістову організацію цієї частини:

- курсова ([В. Клименко «Феміністичні аспекти роману Євгенії Кононенко “Жертва забутого майстра”»](#));
- бакалаврська ([К. Лавриненко «Особливості відтворення ідіолекту Сергія Жадана в англomовному перекладі роману “Інтернат”»](#));
- магістерська ([Ю. Кресніна «Графодеривація як спосіб творення інноваційної лексики в сучасній українській мові»](#));

- кандидатська (О. Радько «Індивідуально-авторські назви статичних ознак в українській поезії XX сторіччя»);
- докторська (О. Гогоренко «Нейролінгвососеміотична модель публіцистичного кінодискурсу: стратегії впливу»).

ЗМІСТ	
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АВТОРСЬКОГО ІДІОЛЕКТУ В ПЕРЕКЛАДНОМУ ТЕКСТІ	6
1.1. Ідіолект як мовне втілення індивідуального світогляду автора	6
1.2. Відтворення авторського ідіолекту в перекладі	13
1.3. Базові стратегії адаптування ідіолекту для англomовного читача та збереження автентичності тексту	17
Висновки до 1 розділу.....	25
РОЗДІЛ 2. ВІДТВОРЕННЯ ІДІОЛЕКТУ СЕРГІЯ ЖАДАНА В АНГЛОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ «ІНТЕРНАТ».....	27
2.1. Лексико-семантичні маркери ідіолекту Сергія Жадана	27
2.2. Опорники ідіолекту Сергія Жадана в романі «Інтернат».....	31
2.3. Особливості відтворення ідіолекту Сергія Жадана в англomовному перекладі роману «Інтернат»	38
Висновки до 2 розділу.....	46
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51

Рис. 3. Оформлення змісту у звіті про проведене дослідження

6. Підготуйте чернетковий варіант вступної частини до бакалаврської роботи, беручи до уваги результати виконання завдань 1–5 і дотримуючись послідовності належних формально-змістових складників цієї частини звіту з рис. 4.

Рис. 4. Обов'язкові елементи вступної частини звіту

2.2. Пошук, накопичення та оброблення наукової інформації

Питання для опрацювання:

1. Методологія пошуку та добору джерел із обраної наукової проблематики.
2. Пошук вторинної інформації за темою дослідження.
3. Аналіз фахових джерел із теми дослідження.
4. Добір джерельної бази: інструменти та підходи.
5. Специфіка опрацювання фактичного матеріалу.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. У чому полягає специфіка роботи науковця над теоретичним блоком дослідження?
2. Якою є специфіка провадження дослідження в практичному блоці роботи над темою?
3. Чим різняться наукові гіпотези та наукові теорії?
4. Як корелюють між собою мета дослідження та його завдання?
5. Чим об'єкт вивчення відрізняється від предмета?

Література до теми:

1. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. [Чинний від 2007–07–01]. Київ: Держспоживстандарт України, 2007. 47 с.
2. ДСТУ 3582:2013 Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1987, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [Чинний від 2013–08–22]. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 19 с.
3. ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. [Чинний від 2017–07–01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.
4. Малая, О. Ю. Смоляна, Т. А. (2023) Як написати студентську наукову роботу з філології: методологія та етика наукового пізнання: навчально-методичний посібник для студентів факультету іноземних мов Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 100 с.
5. Матвєєва Т. С. Курсова, дипломна, магістерська робота: етапи виконання, структура, правила оформлення, норми бібліографічного опису : Методичний посібник для студентів філологічного факультету. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 74 с.
6. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 5552-1 [Електрон. ресурс]. Електрон. текст. дані. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-IX#Text>, вільний (дата звернення: 03.03.2025). Назва з екрана.

7. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. Київ: НАДУ, 2008. 184 с.

Завдання на закріплення:

1. Ознайомтесь із наявною в бібліотечних та електронних фондах, відкритому доступі інтернет-платформ тощо фаховою літературою, присвяченою вивченню неологізмів у художньому тексті. Систематизуйте знайдені джерела, розподіливши їх на первинні та вторинні; загальнотеоретичні, теоретико-емпіричні та власне практичні; безпосередньо пов'язані із заявленою темою і опосередковано дотичні до окресленої проблематики. Здійсніть спробу проаналізувати стан вивченості різних аспектів неології, дотримуючись схеми з рис. 5.

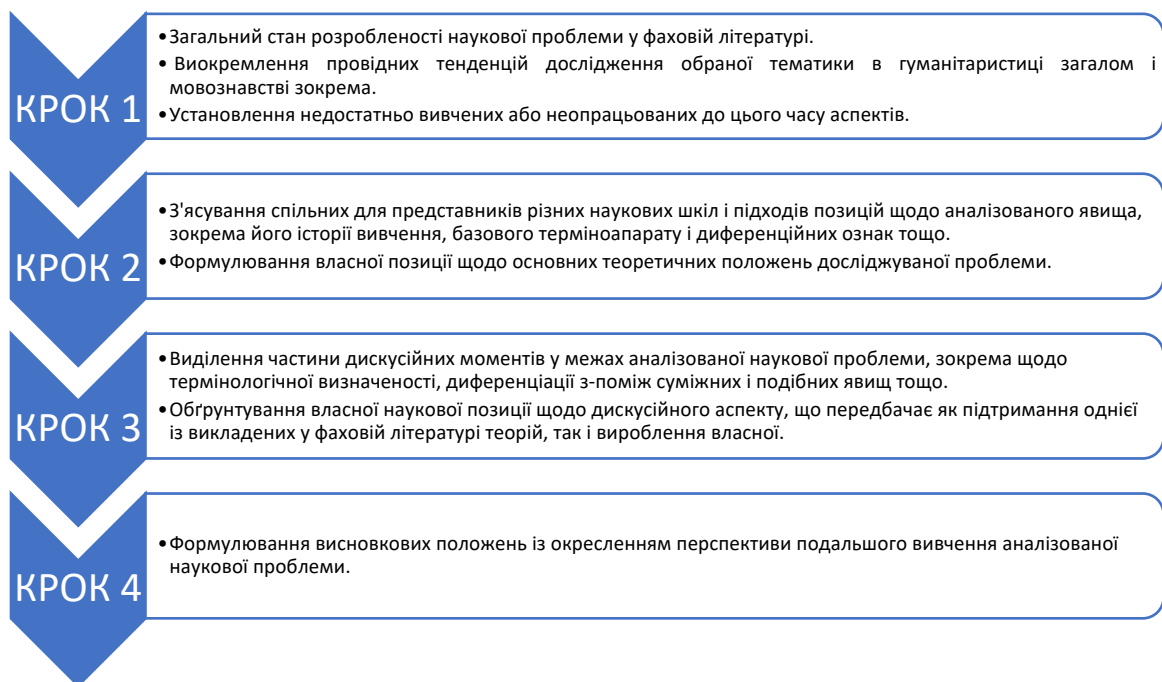

Рис. 5. Алгоритм аналізу фахових джерел

2. Навівши курсор на зображення книги Ірени Карпи, перейдіть за посиланням. Спираючись на сформульовані висновкові положення за підсумками виконання завдання 1, випишіть із тексту неологізми. Установіть, у чому полягає специфіка і авторська інтенція уведення в роман таких одиниць. Спробуйте описати семантико-стилістичні особливості цих слів, залучаючи на підтвердження своїх припущень текстові фрагменти роману та додаткові джерела за цією тематикою (за потреби). Сформулюйте стислий висновок щодо основних тез із проаналізованого мовного матеріалу.

3. Ознайомтесь із [Міжнародними правилами цитування та посилання в наукових роботах](#).

4. Перегляньте [приклад оформлення джерел відповідно до вимог ДСТУ 3582:2013 та ДСТУ ГОСТ 7.1:2006](#). Зверніть увагу, що опис затверджений фахівцями Книжкової палати України імені Івана Федорова. Спробуйте здійснити бібліографічний опис таких джерел:

- 4.1. [Василь Голобородько «Летюче віконце»;](#)
- 4.2. [Ж. В. Колоїз «Неузуальне словотворення»;](#)
- 4.3. [І. В. Голубовська «Практична стилістика української мови»;](#)
- 4.4. [К. Дюкар «Неогенні тенденції в неофіційному назовництві українського політикуму початку ХХІ ст.: словотвірний аспект»;](#)
- 4.5. [М. Д. Альошина «відтворення ідіостилю Марка Твена в українських перекладах у зіставленні із російськими та польськими \(на матеріалі романів “Пригоди Тома Соєра” та “Пригоди Гекльберрі Фінна”\)».](#)

5. Вивчіть опціонал і апробуйте можливості онлайн-генераторів бібліографічних посилань за лінками, наведеними нижче:

- 5.1. Універсальні генератори: **Citethisforme**, **Grafiati**.
- 5.2. Для міжнародних стилів APA, Chicago, Harvard, IEEE, MLA, Turabian: **BibMe**, **Citation Generator**, **Citation Generator Scribbr**, **Citation Machine**, **CiteFast**, **Chegg**, **MyBib**, **ResearchoMatic**.
- 5.3. Для національних систем бібліографічного опису: **ONTU4Ref**, **VAK.in.ua**.

3. ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ ІДІОСТИЛЮ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

3.1. Ідіостиль як об'єкт наукового вивчення

Питання для опрацювання:

1. Феномен ідіостилю як одна із дискусійних сфер мовознавчої науки.
2. Дослідження різних аспектів ідіостилю: історична довідка.
3. Ідіостиль в антропоцентричній парадигмі сучасного мовознавства (семантико-стилістичний, лінгвопоетичний, системно-структурний, функційний, комунікативний, когнітивний підходи тощо).
4. Ідіостиль як одне з важливих джерел пізнання загальних закономірностей і провідних тенденцій розвитку літературної мови.
5. Методики та інструментарій дослідження ідіостилю.

Актуалізація знань за попереднім тематичним блоком:

1. Які основні етапи підготовки та організації творчої науково-дослідної діяльності науковця вам відомі?
2. Якими джерелами варто послуговуватися, а якими не варто в процесі роботи над науковою темою?
3. Чому важливо опрацьовувати вторинну інформацію під час роботи за темою?
4. На що варто звернути особливу увагу під час роботи з джерельною базою?
5. Якою є методологія пошуку і опрацювання фактичного матеріалу?

Література до теми:

1. Арешенков, Ю. (2001) «Стиль» як категоріальне поняття стилістичної науки. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці: Рута, Вип. 117–118: Слов'янська філологія. С. 3–10.
2. Гладун, З., & Кульчицький, І. (2019). Основні підходи дослідження індивідуального стилю письменника. *Молодий вчений*, 11 (75). 944–946.
3. Костецька, О. П. (2014) Індивідуальне мовлення автора як об'єкт лінгвістики та підходи до його дослідження. *Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. Острог: НаУ «Острозька академія», Вип. 49. С. 196–199.
4. Сидоренко, І. (2015) Підходи до вивчення ідіостилю у лінгвістичних дослідженнях художнього тексту. *Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]*. Серія: Філологія (мовознавство), № 21. С. 298–303.

5. Сологуб, Н. (2001) Поняття «індивідуальний стиль письменника» в контексті сучасної лінгвістики. *Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць*. Чернівці: Рута, Вип. 117–118: Слов'янська філологія. С. 34–38.

6. Стельмах, Б. (2004) Індивідуальний стиль як об'єкт лінгвостилістичних досліджень. *Вісник Уман. педуніверситету*. Серія: «Філологія (мовознавство)». Київ: Знання України. С. 228–233.

7. Ставицька, Л. О. (1986) Про характер взаємодії категорії індивідуально-поетичного стилю і літературної мови. *Мовознавство*. № 4. С. 61–65.

Завдання на закріплення:

1. За допомогою найбільш зручної для вас пошукової системи знайдіть фахові праці (статті, монографії, дисертації тощо), присвячені різним аспектам ідіостилу. Дайте обґрунтовану відповідь на такі запитання:

1.1. Чи є на сьогодні вивчення авторського ідіостилу актуальним напрямом власне лінгвістичних і мультидисциплінарних досліджень?

1.2. Якими є провідні тенденції в дослідженнях авторського ідіостилу сьогодні?

1.3. Якому аспектові дослідники ідіостилу приділяють найбільше уваги – емпіричному чи теоретичному?

1.4. Чи однаковими є тлумачення базових термінів у працях, які ви знайшли? Із якої причини так відбувається? Що для вас «ідіостиль»?

1.5. Які головні ознаки ідіостилу ви для себе відмітили і чому?

2. Підготуйте матеріали для дискусії на тему «“Ковані слова” – ідіостиль – національна мова». У межах заявленої проблематики спробуйте підготувати аргументи щодо двох контраверсійних підходів. Перший – «ковані слова» не становлять ідіостильової специфіки і не впливають на розвиток національної мови. Другий – «ковані слова» є маркером ідіостилу і безпосередньо вплинув в історичній перспективі на українську мову.

3.2. Ідіостиль у контексті суміжних наукових понять

Питання для опрацювання:

1. Мовна особистість і образ автора в різних варіаціях та наукових інтерпретаціях.

2. Ідіостиль, ідіолект, індивідуальний стиль: підстави для розмежування.

3. Концептуальна ідіосфера автора.

4. Ідіостиль у різних видах дискурсів.

5. Ідіостиль – дзеркало картин світу (мовної, концептуальної, національної).

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Коли виникло поняття «ідіостиль»?

2. Що варто розуміти під терміном «ідіостиль»?
3. Чи різняться підходи сучасних академічних шкіл в Україні та світі до вивчення ідіостилю і його складників?
4. Як ідіостильова манера конкретного митця може вплинути на зміни в національному мовному коді?
5. Які із загальнонаукових і власне лінгвістичних методів дослідження, на ваш погляд, найбільш доцільно застосовувати для вивчення ідіостилю?

Література до теми:

1. Жайворонок, В. В. (1998) Національна мова та ідіолект. *Мовознавство*. № 6. С. 27–34.
2. Линтвар, О. М. (2014) Індивідуальний авторський стиль (ідіостиль), ідіолект автора художнього твору. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. Вип. 44. С. 160–162.
3. Скляренко, О. (2013) До питання трактування поняття «стиль» під час дослідження авторського ідіостилю. *Теоретична і дидактична філологія: зб. наук. пр.* Переяслав-Хмельницький: ПХДПУ ім. Г. С. Сковороди, Вип. 15. С. 366–374.
4. Ставицька, Л. (2009) Про термін ідіолект. *Українська мова*. № 4. С. 3–15.
5. Теребус, Р. (2016) До проблеми ідіостилю: термінологічний аспект [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://typologia.at.ua/index/do_problemi_idiostilju_termino_logichnij_aspekt/0-183
6. Shatilova, N. (2022). Writer's individual style: linguostylistic interpretation. Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries: Scientific monograph. Volume 3. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", P. 505–530.
7. Dittmar, N. (1996) Explorations in 'Idiolects' in Robin Sackmann and Monika Budde (eds). *Theoretical Linguistics and Grammatical Description: Papers in honour of Hans-Heinrich Lieb*. Amsterdam: Benjamins. P. 109–129.
8. Hazen, K. (2006) Idiolect. Keith Brown. (Editor-in-Chief). *Encyclopedia of Language & Linguistics, Second Edition*. Vol. 5. P. 512–513.

Завдання на закріплення:

Дайте аргументовану відповідь на наведені нижче питання.

1. На вашу думку, як співвідносяться за змістом і обсягом поняття «ідіостиль» та «ідіолект»?
2. Яким чином ідіостиль віддзеркалює авторські інтенції та саму особистість митця?
3. Як корелюють між собою поняття «картина світу» й «ідіостиль»?
4. Чи маємо підстави виокремлювати ідіоконцепти в концептосфері?

5. У чому полягає специфіка дискурс-аналіз ідіостилю?

3.3. Метафізичні коди в ідіостилі

Питання для опрацювання:

1. «Мова» семантичних комплексів і символів як невід’ємний складник ідіостилю.
2. Глобальна контекстуалізація та ідіостиль.
3. Варіантні та інваріантні коди змістопородження в ідіостилі.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Чи можна провести чітку межу між поняттями «стиль», «індивідуальний стиль», «ідіостиль»?
2. Як співвідносяться за змістом і обсягом терміни «ідіостиль» та «ідіолект»?
3. Яким чином ідіостильова манера може оприявнювати специфіку мовної, культурної, аксіологічної тощо картини світу?
4. Що ви розумієте під поняттям «концептуальна ідіосфера автора»?
5. Чи різняться ідіостильові маркери того самого митця в текстах різних типів дискурсів?

Література до теми:

1. Корольова, А. В. (2002) Типологія наративних кодів інтимізації в художньому тексті. Київ: Вид. центр КНДЛУ. 267 с.
2. Bartes, R. (1968) Elements of Semiology. Hill and Wang [Electronic resource]. New York. Mode of access: <http://ebookbrowse.net/barthes-roland-elements-of-semiology-pdf-d180133779> 7.
3. Bloch, B. (1948) A set of postulates for phonemic analysis. Language XXIV. P. 3–46.
4. Bloomfield, L. (1973) Language. London: George Allen and Unwin, 566 p.
5. Brinker K. (2005) Linguistische Textanalyse. Eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2005. 179 p.
6. Jakobson, R. (1971) Studies on Child Language and Aphasia. The Hague: Mouton. 104 p.
7. Labov, W. (1972) Sociolinguistic Patterns. Univ. of Pennsylvania Press. 344 p.
7. Saussure, F. De (1972) Cours de linguistique générale. Paris: Payot. 520 p.

Завдання на закріплення:

Прочитайте наведений нижче вірш Миколи Вінграновського. Спробуйте встановити, які символічні коди використовує поет і з якою метою. Ознайомтеся з іншими зразками лірики автора [за посиланням](#). Спробуйте схарактеризувати

специфіку ідіостилю митця на підставі ідентифікованої вами специфіки лексико-семантичних показників.

Вона була задумлива, як сад.
Вона була темнава, ніби сад.
Вона була схвильована, мов сад.
Вона була, мов сад і мов не сад.

Вона була урочиста, як ніч.
Вона була однеєнка, ніби ніч.
Вона була в червоному, мов ніч.
Вона була, мов ніч і мов не ніч.

Вона була, що наче й не була.
Але вона була! Була!
Любові, ні! не прощай!
Непевний крок свій не збивай.

Непевний крок свій в ніч і сад...

Сердець розбитих серцепад...

Непевний кроче мій, іди!
Непевний кроче мій, іди!!
Непевний кроче мій, іди!!!
Непевний кроче мій, не йди...

Страждаю я, страждає труд,
А хмари небо труть і труть,
І дні, мов коні вороні,
Дорогоцінний час несуть.

Вона була, вона була!
Вона була, як світ, як горні!
І її гори – моє горе,
В її краю мені хула.

Але вона – жона. Вона –
Самозбереження народу.
І мову, кров його і вроду
їй доля зберегти дана...

Ну, що ж тепер мовчиш, мій вік
Цивілізованих калік?!
Вітчизно-сльозе-мріє-сну,
Прийми болінь моїх весну.

Бо наче я вже не живу,
Свою надію неживу
Приспав під серцем і не сплю...
Двадцятий вік як я люблю.

Вона була за всі віки...
В прощальнім слові до руки
Схилялись їй і ніч, і сад...
Сердець розбитих серцепад.

1960

3.4. Мовно-естетичний вимір ідіостилю

Питання для опрацювання:

1. Репрезентування вербально-естетичної картини світу в художньо-мовному просторі.
2. Специфічні мовні репрезентації індивідуальної ментальної сутності автора.
3. Засоби вираження суб'єктивної модальності, емоційно-вольової експресії, інтелектуальних та модально-етичних оцінок.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Яку роль відіграють символи і знаки в ідіостилі митців?

2. Як ідіостиль окремого художника корелює із загальним національним і світовим культурним контекстом?
3. Чи можливі однозначні та вичерпні тлумачення особливостей ідіостильових рис поза екстралінгвальним тлом?
4. Яку роль в ідіостиль відіграють елементи інтертекстуальності, алюзійності?
5. У чому полягає специфіка прецедентності в ідіостильовому вимірі?

Література до теми:

1. Брославська, Л. Я. (2012) Ідіостиль і концептуальна ідіосфера автора у художньому дискурсі. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. Серія: Філологія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, № 1003, Вип. 70, С. 22–27.
2. Вавринюк, Т. І. (2009) Поетичний текст в аспекті лінгвістичного аналізу. *Філологічні студії : зб. наук. пр.* Кривий Ріг: КДПУ, Вип. 3. С. 86–91.
3. Дідух, Х. (2012) Ідіостиль як відображення авторської картини світу. *Філологічні науки. Риторика і стилістика*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http:// www.rusnauka.com/15_NNM_2012/Philologia/2_111114.doc.htm](http://www.rusnauka.com/15_NNM_2012/Philologia/2_111114.doc.htm).
4. Калашник, В. С. (2011) Людина та образ у світі мови: вибрані статті. В. С. Калашник. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 368 с.
5. Кононенко, В. І. (2014) Текст і образ: монографія. Київ; Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника. 192 с.
6. Корнієнко, А. І. (2016) Ідіостиль автора: мовно-літературознавчий аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. Вип. 25(1). С. 36–38.
7. Максименко, С. Д. (2007) Метод дослідження особистості // І. П. Павлов: хрестоматія: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. Київ: Каравела. С. 411–428.
8. Незгасимий СЛОВОСВІТ: зб. наук. пр. на пошану проф. В. С. Калашника (2011) / Уклад. : М. Філон, Т. Ларіна. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 694 с.
9. Павличко, О. О. (2010) Мовні і концептуальні картини світу. *Зб. наук. пр.* Київ: ВПЦ «Київський університет». С. 186–191.

Завдання на закріплення:

Ознайомтесь із фаховими роботами О. Гончарук і О. Дикан [«Функціональні типи модальності: їх диференціація та реалізація в комунікативно-прагматичній організації висловлень»](#) та Н. Горголюк [«Об’єктивна і суб’єктивна модальність: співвідношення понять і термінів»](#). Беручи до уваги основні положення опрацьованих робіт, спробуйте проаналізувати специфіку вияву суб’єктивної модальності одного з романів сучасних українських письменників, як-от: Ірена

Карпа, Любо Дереш, Юрій Винничук, Люко Дашвар, Дара Корній, Андрій Любка та ін., на різних мовних рівнях.

3.5. Ідіостильова манера: константи і домінанти

Питання для опрацювання:

1. Ідіостильові константи і домінанти як маркери мовомислення.
2. Ідіостильові репрезентанти на мовному/мовленнєвому рівні.
3. Формально-змістові та структурно-семантичні параметри й індикатори.
4. Питання універсального та ідіостильового в мовних системах.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Як співвідносяться, на ваш погляд, поняття «ідіостиль» і «естетика»?
2. На яких мовних рівнях може оприявнюватися ідіостиль автора?
3. Що саме в ідіостилі може засвідчувати ментальні характеристики автора, спільноти чи народу, до яких цей автор належить?
4. Чи можна, на ваш погляд, простежити в ідіостилі елементи суб'єктивної модальності?
5. За допомогою яких мовних засобів авторський ідіостиль може наповнюватись емоційно-вольовою експресією, інтелектуальними та модально-етичними оцінками?

Література до теми:

1. Гливінська, Л. К. (2004) Лексична ідіосистема в поезіях Миколи Вінграновського: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 – українська. Київ. 18 с.
2. Гриценко, П. (2007) Ідіолект і текст. Лінгвостилістика: об'єкт – стиль, мета – оцінка: зб. наук. праць, присв. 70-річчю від дня 529 народження проф. С. Я. Єрмоленко. Київ. С. 16–43.
3. Масієнко, Ю. А. (2006) Структурно-динамічні ознаки Я-тексту особистості: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.0. Київ. 21 с.
4. Мукаржовський, Я. (2002) Мова літературна і мова поетична (Фрагменти); [пер. з чеськ. Я. Приходи] // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.; [за ред. М. Зубрицької]. [2-е вид., доп.]. Львів: Літопис. С. 425–446.
5. Науменко, А. М. (2000) Від рецепції через інтерпретацію до аналізу. Запоріжжя: ЗДУ. С. 305–319.
6. Переломова, О. (2002) Ідіостиль Валерія Шевчука: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Суми. 177 с.
7. Романюк, С. (2012) Своєрідність ідіолекту Юрія Шевельова. Дивослово: щомісяч. наук.-метод. журн. Київ: Дивослово. № 9. С. 43–47.

8. Ткаченко, А. О. (1998) Індивідуальний стиль: феноменологія/типологія; динаміка/статика (на матеріалі творчості українських поетів 60–90-х років ХХ ст.): автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.06; 10.01.01. Київ. 36 с.

9. Mirchenko, M. V. (2022). Мовні горизонти (лінгвосинергетика) ідіостилію Миколи Вінграновського. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: Серія «Філологія», 13(81). С. 302–305.

Завдання на закріплення:

Уважно прочитайте наведені нижче вірші та спробуйте дати аргументовану відповідь на пропоновані питання:

- 1.1. Наведені поезії написані тим самим автором чи різними людьми?
- 1.2. На яких мовних рівнях ви спостерігаєте більше спільного в наведених зразках, а на яких – більше відмінностей?
- 1.3. Як ви інтерпретуєте лексему «роса» в різних граматичних формах і позиціях у наведених віршах? Які ще спільні мовообрази ви відзначаєте?
- 1.4. Із чим ви пов'язуєте специфіку формальної організації текстів?
- 1.5. Маркером чого, із ваших позицій, є образно-символічна подібність віршів?
- 1.6. Чи можна за пропонованими текстами визначити ідіостильові домінанти?
- 1.7. Чи спостерігаєте ви національні універсалії та коди?
- 1.8. Іntenційність текстів є подібною чи відмінною?
- 1.9. Які фрагменти і якої із картин світу автора чи авторів рядків ви можете реконструювати?
- 1.10. Яке загальне резюме в контексті попередніх відповідей ви можете дати? Чи змінилася ваша думка стосовно попередньої відповіді на питання 1.1 і чому?

Я ПОСІЮ РОСИ

Кохана...

Я посію роси
на каштанові коси
й розжену тумани,
щоб усім стрічатися,
щоб усім кохатися.
Я посію роси
та й піду ув осінь,
з осені у зиму,
з зимки — у весну
й знов посію роси
на мою кохану
й на мою Гуцульшину
ясну,
щоб землі —
світитися,
щоб усім —
любитися,
я посію роси
на пахучі коси.

Під росяним небом століття
атомний вітер,
атомні квіти.
Благаю бджолу
про віно: *
Наповни серце Україною,
усміхнись до вишневого цвіту
і підніми на крило
людину,
бо мед твій
вже дихає димом.

Матері мої

А звідки! —
 певно, ще від предків
 Вкраїна пахне вишняком,
 і дзбаном сонця п'ють смереки
 туману біле молоко.
 Висять тут роси, як суніці,
 повітря чисте, мов криниця,
 яку ніхто закрити не зміг.
 Тут що не хата — то цимбали,
 гуцулка й перстень на руці.
 Боги з ікон шамлять губами
 на запах тміну й чебреців.
 Тарас — під рушником весільним.
 А поруч — юна і свята,
 з тавром печалі на устах,
 задумана Мадонна з сином.
 Хліби рум'яні на полицях
 і на полумиску козак...
 В очах ставної удовиці
 незгасна зблискує сльоза.
 Що їй козак той на полумиску!
 Що їй Боги і чебреці!
 Коли з дитям, таким малюсеньким,
 як у Мадонни на руці,
 її в війну Юрко залишив:
 пішов і безвісти пропав...
 Оце ось — фото на заставі.
 А це листочок він прислав.
 А більш нічого...
 Пахне м'ята.
 Цвіркун під припічком сюрчить.

3.6. Ідіостиль у перекладі: дискусії, концепції, підходи

Питання для опрацювання:

1. Ідіостиль як проблема перекладознавства: історія питання.
2. Критерії та принципи визначення адекватності відтворення ідіостилю.
3. Проблемні аспекти відтворення авторського ідіостилю.
4. Ідіостиль і його відтворення в різних видах перекладу.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. Що, на вашу думку, варто розуміти під константними і варіативними складниками ідіостилю?
2. Якими мовними засобами можуть бути оприявлені ідіостильові домінанти?
3. Чи різняться мовні та мовленнєві ідіостильові індикатори у творчості того самого автора?
4. Як план вираження впливає на план змісту на формування загального уявлення про ідіостильову специфіку митця?
5. Чи існують, на ваш погляд, ідіостильові універсалії?

Література до теми:

1. Бурда-Лассен, О. В. (2005) Переклад як процес декодування ментальної ідентичності нації: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: спец.10.02.16 – перекладознавство. К., 20 с.
2. Данік, Л. В., Година-Арютіна, К. В. (2015) Адекватність відтворення ідіостилю: кореляція стилів перекладача і автора при перекладі фразеологічного рівня тексту. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]*. Філологічні науки. Кн. 2. С. 35–40.
3. Костенко, Г. (2011) Від Конрада до Набокова: білінгвізм та бікультурність як творчий імпульс: монографія. Запоріжжя: ЗНТУ. 407 с.
4. Палій, О. П. (2006) Світ у пастці роману (спостереження над поетикою Мілана Кундери): Монографія. Київ: «Освіта України», 282 с.
5. Переплотчикова, С. Є. (2004) Відтворення ідіостилю Нікоса Казандзакіса в українських перекладах: автореф. дис. канд. філол. н.: спец. 10.02.16 – «перекладознавство». Київ. 19 с.

Завдання на закріплення:

Перейдіть за пропонованим лінком на сайт [Ukrainian Literature \(A Journal of Translations\)](#) і ознайомтесь із наявним переліком англомовних перекладів текстів українських письменників і поетів. Оберіть переклад того тексту, який найбільшою мірою вам імponує і цікавий, ознайомтесь із ним. Зіставте свої враження від прочитаного англійською із попереднім досвідом від прочитання тієї самої книги українською. Зафіксуйте, наскільки сильно різняться ваші враження. Спробуйте визначити, які саме показники вплинули на вашу оцінку. Обґрунтуйте свій висновок стосовно того, чи вдалося перекладачеві загалом і в ключових локальних моментах зокрема передати неповторну ідіостильову атмосферу авторського українськомовного оригіналу.

4. ОПРИЛЮДНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ АВТОРСЬКОГО ІДІОСТИЛЮ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ НАУКОВОЇ ТВОРЧОСТІ

4.1. Представлення результатів наукового дослідження

Питання для опрацювання:

1. Загальна характеристика різних видів оформлення та представлення результатів наукового дослідження (тези доповіді, стаття, курсова).
2. Наукова публікація як один із важливих різновидів оприлюднення результатів проведеного дослідження.
3. Апробація окремих положень дослідження. Підготовка тез доповіді.
4. Структура наукового звіту, етапи та вимоги до його складання.

Актуалізація знань за попереднім тематичним блоком:

1. Якими є підходи фахівців різних наукових шкіл до потрактування поняття авторського ідіостилу?
2. Чи варто розмежовувати ідіостиль та ідіолект?
3. На яких мовних рівнях найконтрастніше оприявнюються елементи ідіостилу?
4. У чому полягає специфіка відтворення авторського ідіостилу в перекладах?
5. Які приклади ідіостильових констант і домінант ви можете навести?

Література до теми:

1. ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. [Чинний від 2017–07–01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.
2. Малая, О. Ю. Смоляна, Т. А. (2023) Як написати студентську наукову роботу з філології: методологія та етика наукового пізнання: навчально-методичний посібник для студентів факультету іноземних мов Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 100 с.
3. Матвеєва Т. С. Курсова, дипломна, магістерська робота: етапи виконання, структура, правила оформлення, норми бібліографічного опису: Методичний посібник для студентів філологічного факультету. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 74 с.
4. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 5552-1 [Електрон. ресурс]. Електрон. текст. дані. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-IX#Text>, вільний (дата звернення: 03.03.2025). Назва з екрана.

5. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. Київ: НАДУ, 2008. 184 с.

Завдання на закріплення:

1. Прогляньте за лінками, наведеними нижче, оприлюднені звіти з проведених досліджень. Спробуйте узагальнити, які спільні структурно-логічні елементи наявні в цих звітах. Розташуйте складники звітів (аргумент, доказ, обґрунтування актуальності, перспективи, результат, вихідна теза) у послідовності, яку ви спостерегли, записавши їх у відповідні комірки рис. 6.

○ [Збірник тез доповідей учасників Міжнародної наукової конференції «Актуальні аспекти міжмовних відносин у сучасній науковій парадигмі»](#) (колектив авторів);

○ [«Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна». Серія: Філологія](#) (колектив авторів);

○ [Курсова робота з дисципліни «Практичний курс перекладу» на тему: «Відтворення ідіостилю Джона Фаулза в українських перекладах на матеріалі романів “Маг” та “Колекціонер”»](#) (автор – В. С. Кузьміна);

○ [Кваліфікаційна робота першого \(бакалаврського\) рівня вищої освіти на тему: «Мовні особливості ідіостилю Джері Хейл»](#) (автор – Д. В. Євтухова);

○ [Кваліфікаційна робота другого \(магістерського\) рівня вищої освіти на тему: «Особливості ідіостилю Ірен Роздобудько \(на матеріалі художніх творів “Тудзик”, “Тудзик – 2. десять років по тому”\)»](#) (автор – С. С. Болотенюк);

○ [Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за темою: «Лінгвостилістичні засоби вираження ідіостилю В. М. Текерея в оригіналі і перекладі \(на матеріалі тексту роману “Ярмарок суєти” і його екранізацій\)»](#) (автор – О. М. Линтвар).

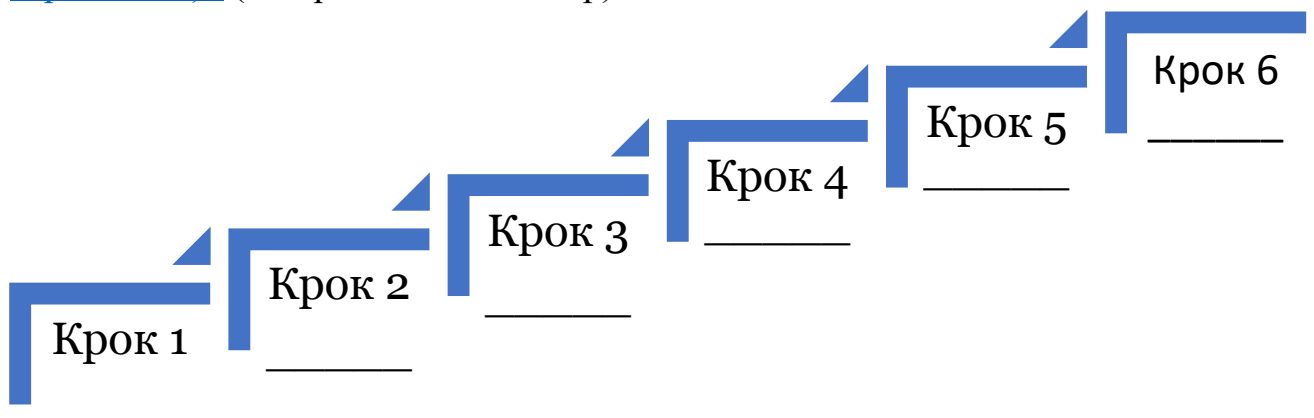

Рис. 6. Структурно-логічна схема розташування складників звіту про проведене дослідження

2. Розгляньте схему, наведену на рис. 7. Наведіть по два-три приклади до кожного різновиду наукової публікації.

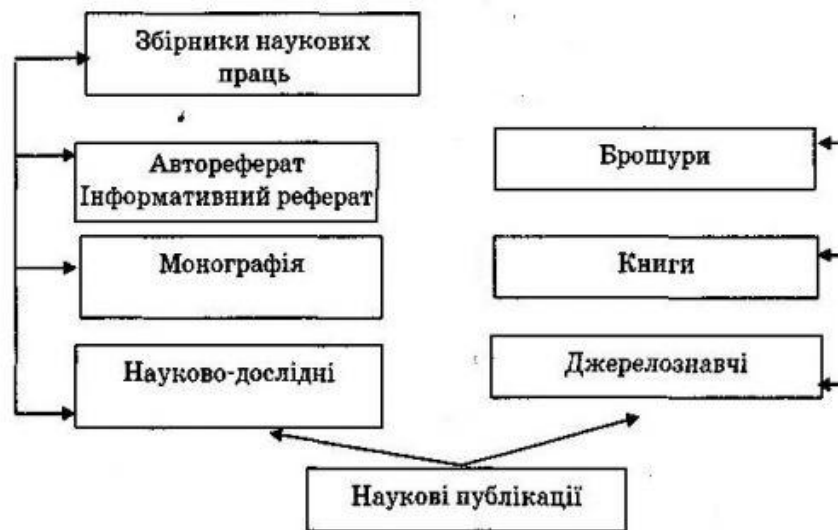

Рис. 7. Різновиди наукових публікацій

3. Звертаючись до заповнених комірок із рис. 6, даними з рис. 3 і 4, підготуйте наукову публікацію у вигляді тез доповіді (до 3 сторінок друкованого тексту) на студентську конференцію за темою вашої кваліфікаційної роботи. Послугуючись найбільш цікавими для вас тезами доповіді зі [Збірника статей за матеріалами I Всеукраїнської \(НЕ\)класичної студентської наукової інтернет-конференції «Мовно-літературний коворкінг» \(22 листопада 2022 року\)](#), оформіть свою публікацію за наведеним зразком.

4. Завітайте на офіційний [ютуб-канал Інституту української мови НАН України](#). Оберіть відповідно до своїх уподобань тематику конференції і перегляньте відеозапис. Узагальніть свої враження про специфіку апробації результатів дослідження на науковій конференції. Укажіть на спостережені вами особливості усного оприлюднення наукових результатів на контрасті з підготовкою письмового повідомлення чи статті.

5. Перегляньте відео онлайн-воркшопу [«Як написати ідеальні тези» від Ради молодих вчених КНУТШВ](#). Відповідно до обраної вами тематики кваліфікаційного дослідження здійсніть спробу підготувати тези доповідей для оприлюднення в збірнику матеріалів. За написаними тезами, враховуючи висновки, зроблені вами за підсумками аналізу відеозапису конференції з попереднього завдання, адаптуйте написані тези до виголошення на студентській конференції.

6. За допомогою найбільш зручного вам застосунку чи програми підготуйте презентаційні матеріали до тез доповіді з попереднього завдання.

4.2. Публічний захист звіту за результатами проведеного дослідження

Питання для опрацювання:

1. Етапи підготовки до захисту науково-дослідницької роботи.

2. Структурно-семантична організація тексту виступу на захисті.
3. Особливості доповіді під час публічного захисту.
4. Використання різних видів унаочнення на захисті.

Актуалізація знань за попередньою темою:

1. У якому вигляді можуть бути представлені результати наукового дослідження?
2. Що розуміють під оприлюдненням та апробацією результатів наукового дослідження?
3. Чи різняться (якщо «так», то чим) мовне оформлення апробаційного матеріалу для виголошування та друку?
4. Якою є структура наукового звіту?
5. Які нормативні документи визначають структуру і оформлення звіту про проведене наукове дослідження?

Література до теми:

1. ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. [Чинний від 2017–07–01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.
2. Малая, О. Ю. Смоляна, Т. А. (2023) Як написати студентську наукову роботу з філології: методологія та етика наукового пізнання: навчально-методичний посібник для студентів факультету іноземних мов Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 100 с.
3. Матвєєва Т. С. Курсова, дипломна, магістерська робота: етапи виконання, структура, правила оформлення, норми бібліографічного опису: Методичний посібник для студентів філологічного факультету. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 74 с.
4. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 5552-1 [Електрон. ресурс]. Електрон. текст. дані. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-IX#Text>, вільний (дата звернення: 03.03.2025). Назва з екрана.
5. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. Київ: НАДУ, 2008. 184 с.

Завдання на закріплення:

1. Ознайомтесь із наведеними в дод. В вимогами до оформлення курсових і кваліфікаційних робіт, а також із пропонованими зразками до оформлення (дод. Г). Оформіть результати проведеного вами кваліфікаційного дослідження відповідно до ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання.

2. Перегляньте [цикл онлайн-лекцій від Наукової бібліотеки УДУ імені Михайла Драгоманова](#), присвячених різним аспектам академічної доброчесності та запобіганню порушень останньої. Проаналізуйте, чи відповідає підготовлений вами звіт із проведеного наукового дослідження вимогам академічної доброчесності. Скоригуйте звіт, якщо після ознайомлення з відеоматеріалами, ви знайшли одне із порушень, усунувши проблемний момент.

3. Ураховуючи попередній досвід підготовки тез доповіді (завдання 4–5), за матеріалами звіту із проведеного дослідження напишіть тези виступу для публічного захисту отриманих результатів дослідження.

4. Підготуйте презентаційні матеріали до тексту доповіді, яку ви плануєте виголосити під час публічного захисту кваліфікаційної роботи.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Словники та енциклопедії

1. Алатуні, О. (2005) Новий орфографічний словник української мови: Граматика в таблицях: 50000 слів. Київ: Аконт. 414 с.
2. Білоус, М., Сербенська, О. (2003) Екологія українського слова. Практичний словник-довідник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Франка. 268 с.
3. Бусел, В. (2003) Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики. Уклад. і голов. ред. Київ: ВТФ «Перун». 896 с.
4. Бусел, В. (2009) Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун». 1736 с.
5. Єрмоленко, С. Я. Стиль індивідуальний. Українська мова: енциклопедія (2004). Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» імені М. П. Бажана, 2-ге вид., випр. і доп. С. 652.
6. Єрмоленко, С. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів (2001) / С. Єрмоленко, С. Бибик, О. Тодор. Київ: Либідь. 224 с.
7. Зацний, Ю., Янков, А. (2008) Словник неологізмів: англо-український. Вінниця: Нова Книга. 360 с.
8. Колоїз, Ж. В. (2003) Тлумачно-словотвірний словник okazіonalіzmів. Кривий Ріг : ЯВВА. 168 с.
9. Лексикон загального та порівняльного літературознавства (2001) / за ред.. А. Волкова (голова), О. Бойченка, І. Зварича, Б. Іванюка, П. Римхла. Чернівці: Золоті литаври. 636 с.
10. Пустовіт, Л. О. та ін. (2000) Словник іншомовних слів. Київ: Довіра. 1018 с.
11. Русанівський, В., Чумак, В., Ярун, Г. (2006) Орфоепічний словник української мови. Київ: Перун. 202 с.
12. Селіванова, О. (2006) Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава Довкілля. 711 с.
13. Терлак, З. (2019) Пунктуаційний словник-довідник. Львів: Апріорі. 396 с.
14. Hazen, K. Idiolect. Keith Brown. (Editor-in-Chief) (2006) Encyclopedia of Language & Linguistics, Second Edition. Vol. pp. 512–513.

Державні стандарти та законодавчі акти

1. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. [Чинний від 2007–07–01]. Київ: Держспоживстандарт України, 2007. 47 с.
2. ДСТУ 4163:2020 Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів [Електрон. ресурс]. Електрон. текст. дані. Режим доступу: <https://zakon.help/article/nacionalnii-standart-dstu-41632020-derzhavna?menu=82> (дата звернення: 03.03.2025). Назва з екрана.

3. ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. [Чинний від 2017–07–01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.

4. ДСТУ 3017:2015 Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення. [Чинний від 2016–07–01]. Київ: ДП «УкрНДЦ», 2016. IV, 38 с.

5. ДСТУ 3582:2013 Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1987, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [Чинний від 2013–08–22]. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 19 с.

6. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016–07–01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.

7. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 5552-1 [Електрон. ресурс]. Електрон. текст. дані. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-IX#Text>, вільний (дата звернення: 03.03.2025). Назва з екрана.

Посилання на інформаційні ресурси в інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Академічний тлумачний словник української мови (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/>

2. Генеральний регіонально анотований корпус української мови (ГРАК) . URL: <https://uacorpus.org/Kyiv/ua>

3. Заархівований блог професора Пономарева. URL: <https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/2442>

4. Лінгвістичний портал «MOVA.info». URL: <http://www.mova.info/corpus.aspx>

5. Найдєн М. Лекції проф. Пенсільванського університету. Перекладацька Майстерня, Львів-Яремче, літня сесія 2001 р. [Ел. ресурс]/ М. Найдєн: режим доступу: <http://odes-transl.com>].

6. Онлайн-платформа гурту гурту r2u. URL: <https://e2u.org.ua/>

7. Офіційний сайт української мови. URL: <https://ukrainskamova.com/>

8. Словники України online. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>

9. Словопедія. URL: <http://slovopedia.org.ua/>

10. Словотвір. URL: <https://slovotvir.org.ua/>

11. Український правопис 2019 року. URL: <https://2019.pravopys.net/>

12. LanguageTool. URL: <https://languagetool.org/uk>

ДОДАТКИ

Додаток А

Орієнтовні тематики індивідуальних дослідницьких проєктів

1. Прецедентні феномени та їхні актуалізатори в текстах (поезія/проза/пости/коментарі/гілки коментарів тощо)...
2. Сугестивність як ідіостильова домінанта сучасного письменника/поета (за вибором студента)...
3. Лінгвокультуреми в сучасних текстах (поезія/проза/пости/коментарі/гілки коментарів тощо): структурно-семантичний/функційний/стильовий аспект тощо (за вибором студента)...
4. Специфіка концептуалізації світу у творах (поезія/проза/пости/коментарі/гілки коментарів тощо)...
5. Етновербальні коди художнього мовосвіту...
6. Вербалізація гендерного коду в сучасному дискурсі (на матеріалі поезія/проза/пости/коментарі/гілки коментарів тощо)...
7. Конструювання художньо-мовної особистості сучасного автора-виконавця (наприклад, Орест Лютий або інший/і за вибором студента)...
8. Етновербальні стереотипи як ідіостильові маркери...
9. Відтворення авторського ідіостилю (окремий аспект за вибором студента) в перекладі...
10. Ідіостильові константи перекладача як чинники впливу на авторські смисли (на матеріалі тексту/ів за вибором студента)...
11. Деонімізація як диференційна вербальна ознака сучасної українськомовної особистості (на матеріалі тексту/ів за вибором студента)...
12. Особливості перекладу неологізмів англійської/української мови для відтворення мовної картини світу...
13. Особливості перекладу okazіоналізмів англійської/української мови для відтворення ідіостильової специфіки автора...
14. Транслітерна графіксація (або за вибором студента інший тип неuzuального творення інновацій) в лексиконі сучасної українськомовної особистості...
15. Інновації в поетичному ідіостилі (автор поезій на вибір студента): лексико-семантичний/структурно-семантичний/лексико-функційний тощо (на вибір студента) аспект.
16. Ідіостильові домінанти (автори на вибір студента): компаративний аспект.
17. Лексико-семантичні репрезентанти смислової компресії в текстах (поезія/проза/пости/коментарі/гілки коментарів тощо)...

18. Мовностилістичні особливості ідіолекту (автор на вибір студента)...
19. Вербальна реалізація маніпулятивних стратегій і тактик в сучасному дискурсі (дискурс за вибором студента) засобами ІІІ: компаративний аспект...
20. Мовні репрезентанти соціолінгвістичної біографії автора (за вибором студента)...
21. Гендерлектні особливості тексту/комунікативного простору (за вибором студента – соцмережі/месенджери/ поезія/проза/пости/ коментарі/гілки коментарів тощо).
22. Фемінолектні особливості мовлення письменника/поета (за вибором студента).
23. Маскулінолектні особливості мовлення письменника/поета (за вибором студента).
24. Криптолектеми українськомовної особистості в період російсько-української війни (на матеріалі за вибором студента).
25. Аннолектна специфіка ідіостильових маркерів поета/письменника (за вибором студента).

Тезаурус науковця-початківця

1. **Актуальність наукового дослідження** – ступінь новизни, важливості та затребуваності на окремому хронологічному зрізі розв’язання певної наукової проблеми чи завдання.

2. **Анотація до наукової роботи** – це зрозумований виклад основного змісту дослідження, що містить ключові слова.

3. **Апробація результатів наукової роботи** – різновид наукової діяльності, спрямованої на верифікацію даних дослідження.

4. **Вторинне джерело інформації** – результат аналітико-синтетичного, логічного, оброблення первинних джерел з метою систематизування і адаптування інформації відповідно до потреб користувача.

5. **Завдання наукового дослідження** – конкретні способи та засоби, спрямовані на покрокову реалізацію поставленої мети наукової роботи.

6. **Кваліфікаційна (дипломна) робота** – це індивідуальна самостійна творча науково-пошукова дослідницька робота студента закладу вищої освіти. Дипломна робота, виконувана в закладах вищої освіти, належить до звітно-технічної документації, оформлення якої здійснюють відповідно до вимог [ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання](#).

7. **Ключові слова наукового дослідження** – слова або словосполучення, що відображають головні ідеї, тему, концепцію наукової роботи.

8. **Курсова робота** – це індивідуальне завдання студента з елементами науково-дослідної роботи. Курсова робота, виконувана в закладах вищої освіти, належить до звітно-технічної документації, оформлення якої здійснюють відповідно до вимог [ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання](#).

9. **Мета наукового дослідження** – очікуваний кінцевий результат дослідницької роботи, що визначає її логічну, змістову та структурну будову.

10. **Методологія наукового дослідження** – набір способів і засобів, що застосовують під час дослідження з метою наукового пізнання.

11. **Наука** – сфера пізнавальної діяльності людини, орієнтована на вироблення нових знань про природу, суспільство та мислення, а також виявлення об’єктивних закономірностей їхнього функціонування та розвитку.

12. **Наукова гіпотеза** – науково обґрунтоване припущення, що складає концептуальне й теоретичне підґрунтя дослідження.

13. **Наукова доповідь** – публічне розгорнуте повідомлення з певної наукової проблеми, теми обсягом 8–10 друкованих сторінок із інтервалом 1,5, виголошення якого орієнтовно розраховане в часі до 30 хвилин. Структура

доповіді здебільшого аналогічна до структури наукової статті і містить такі складники: вступ із обґрунтуванням актуальності та розробленості обраної наукової теми, виділенням недослідженого чи малодослідженого аспекту, мета та завдання роботи, об'єкт і предмет розгляду, вказівка на методологію та джерельну базу, виклад основного матеріалу, висновки та перспективи подальших досліджень. Виголошення доповіді зазвичай супроводжують унаочненням у вигляді слайдів, таблиць, схем тощо. Ключові положення доповіді здебільшого викладають у тезах доповіді.

14. Наукова новизна – отриманий уперше результат наукового дослідження, що доповнює уявлення про теорію і практику досліджуваної наукової проблеми.

15. Наукова проблема – це комплекс теоретичних або практичних питань, що потребують вивчення шляхом наукового дослідження.

16. Наукова публікація – це офіційно оприлюднений виклад підсумкових чи проміжних результатів наукового дослідження, що передбачає розроблення певної наукової проблеми із формулюванням на підставі отриманих результатів висновкових положень. Основною метою таких публікацій є ознайомлення наукової спільноти з результатами досліджень окремих учених або наукових колективів. Публікації зазвичай проходять рецензування незалежними експертами галузі.

17. Наукова стаття – різновид наукової публікації обсягом 0,35 – 1 др. арк. (6–24 друкованих сторінок із інтервалом 1,5), у якій викладено підсумкові або проміжні результати проведеного дослідження, описано способи їхнього отримання, а також визначено перспективи подальшої роботи. Структура статті передбачає наявність *вступу* із обґрунтуванням актуальності обраної наукової теми, з'ясуванням стану розробленості обраної наукової теми та виділенням недослідженого чи малодослідженого аспекту, вказівку на мету та завдання роботи, об'єкт і предмет розгляду, опис методології дослідження, джерельну базу; виклад *основного матеріалу* практичного чи теоретичного розгляду поставленої наукової проблеми; *висновків* та *перспектив* подальших досліджень. Наукова стаття може бути як одноосібною, так і підготовленою в співавторстві.

18. Наукове мовлення – використання національної мови в науковій комунікації.

19. Наукове повідомлення – публічний розгорнутий виступ за певною науковою проблемою, темою обсягом 4–6 друкованих сторінок із інтервалом 1,5, виголошення якого орієнтовно розраховане в часі до 10 хвилин. Структура повідомлення включає вступ із обґрунтуванням актуальності обраної наукової теми із виділенням недослідженого чи малодослідженого аспекту обраної наукової проблеми, мету та завдання роботи, об'єкт і предмет розгляду, вказівку

на методологію та джерельну базу, виклад основного матеріалу, висновки та перспективи подальших досліджень.

20. Об'єкт дослідження – окремо взятий факт, процес, явище тощо, який становить предмет пізнання і наукову проблему, що існує незалежно від дослідника.

21. Основний текст звіту з результатами проведеного дослідження – фактична кількість сторінок звіту, що охоплює вступ, розділи та висновки.

22. Первинне джерело інформації – результат наукової, виробничої чи творчої діяльності, що висвітлюють дані і факти, отримані в процесі теоретичних, емпіричних чи теоретико-прикладних досліджень.

23. План-проспект наукової роботи – розгорнутий план із викладом ключових аспектів планованого дослідження у вигляді розділів, підрозділів із зазначенням планованого обсягу та змісту цих частин.

24. Предмет дослідження – обраний для детального вивчення конкретний складник досліджуваного об'єкта (процесу, факту, явища).

25. Тези наукової доповіді – стислий виклад (1–3 стор. друкованого тексту з інтервалом 1–1,5) ключових аспектів наукової доповіді, що містить вступ (із короткою вказівкою на обґрунтування обраної теми, мету, об'єкт і предмет вивчення, методології дослідження), основну частину (із зазначенням головних положень і аспектів, висвітлюваних у доповіді), висновкові положення, перспективи подальших досліджень. Оприлюднюються зазвичай до початку наукової конференції, семінару, з'їзду тощо в збірникові матеріалів.

26. Тема наукового дослідження – частина наукової проблеми, що, охоплюючи одне або кілька конкретних питань, що потребує вивчення.

**Вимоги до оформлення звітів про проведене наукове дослідження
(відповідно до ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація.
Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання)**

В.1. Структура звіту

1. Титульний аркуш (не нумерується).

Зразок див. на рис. Г.1 і Г.2 із дод. Г.

2. Зміст (нумерація сторінок проставляється з другої сторінки праворуч угорі).

Зразок див. на рис. Г.3 із дод. Г.

3. Список умовних скорочень (за потреби).

Зразок див. на рис. Г.4 із дод. Г.

4. Вступ.

Складові елементи вступу подані на рис. Г.5 із дод. Г.

5. Розділи:

5.1. для курсової роботи – один розділ із кількома підрозділами;

5.2. для бакалаврської роботи — два-три розділи із кількома підрозділами;

5.3. для магістерської роботи — до п'яти розділів із кількома підрозділами.

5. Висновки.

6. Список використаних джерел.

7. Джерельна база (за потреби).

8. Додатки (за потреби).

9. Анотація українською мовою з ключовими словами.

Зразок див. на рис. Г.6 із дод. Г.

10. Анотація англійською мовою з ключовими словами.

Зразок див. на рис. Г.7 із дод. Г.

В.2 Обсяг звіту

1. *Курсова робота*: від 20 до 30 сторінок основного тексту (вступ – до 2 сторінок, розділи – до 10 сторінок кожен, висновки – до 2 сторінок, список використаних джерел – до 20 позицій).

2. *Кваліфікаційна робота бакалаврського рівня*: від 40 до 60 сторінок основного тексту (вступ – до 4 сторінок, розділи – до 20 сторінок кожен, висновки – до 4 сторінок, список використаних джерел – до 50 позицій).

3. *Кваліфікаційна робота магістерського рівня*: від 70 до 100 сторінок основного тексту (вступ – до 5 сторінок, розділи – до 30 сторінок кожен, висновки – до 5 сторінок, список використаних джерел – від 50 позицій).

Загальний обсяг роботи відповідає фактичній кількості сторінок звіту. Обсяг основного тексту вираховують за основним текстом роботи, до якого не

належать списки умовних скорочень і використаних джерел, джерельна база, додатки, схеми, таблиці тощо.

В.3 Технічні вимоги до оформлення звіту

Відповідно до розділу 7 «Правила оформлення звіту» ДСТУ 3008:2015 звіт має бути набраний і роздрукований на стандартних білих аркушах формату А4 (210 мм х 297 мм) з такими параметрами:

- 1) гарнітура – *Times New Roman*;
- 2) кегль – 14;
- 3) міжрядковий інтервал – 1,5;
- 4) береги: лівий – 2,5 см, правий – 1,5 см, вгорі і внизу – 2 см;
- 5) абзацний відступ – 1,25 (заборонено проставляти табуляцією);

6) назви структурних частин, як-от зміст, вступ, розділ 1 тощо – виділення напівжирним шрифтом, друк капслоком, відцентрувати, без крапки наприкінці.

Зразок див. на рис. Г.8 із дод. Г;

7) заголовки підрозділів – звичайний шрифт (прописні літери), напівжирне виділення, з абзацу, без крапки наприкінці.

Зразок див. на рис. Г.8 із дод. Г;

8) нумерація підрозділів у межах розділу – наскрізна, де перша цифра відповідає номеру структурної частини, а решта – послідовності розміщення підрозділів і підпідрозділів;

Зразок див. на рис. Г.8 із дод. Г;

- 9) відступ після назви структурної частини – 1 рядок;
- 10) кожна структурна частина має розпочинатися з нової сторінки;
- 11) нумерація сторінок проставляється з другої сторінки;
- 12) номери сторінок проставляють у верхньому правому куті;
- 13) список використаних джерел укладають або за алфавітним принципом, або відповідно до згадування джерела в тексті роботи.

14) список використаних джерел має бути оформлений відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» за допомогою онлайн-сервісу [Grafati](https://Grafati.com).

Зразок див. на рис. Г.9 із дод. Г;

15) електронний варіант роботи, який успішно пройшов перевірку на антиплагіат, і її друкована версія мають бути ідентичними.

**Зразки оформлення звітів із проведеного наукового дослідження
(відповідно до ДСТУ 3008:2015 Інформація та документація. Звіти у сфері
науки і техніки. Структура та правила оформлювання)**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

**ВІДТВОРЕННЯ МОВНОЇ ГРИ В ПЕРЕКЛАДАХ
З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Курсова робота
студентки 3 курсу
першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти
спеціальності 035 «Філологія»
спеціалізації 035.01 «українська
мова і література»
Логвінової Ангеліни Максимівни

Науковий керівник:
Дюкар Катерина Валеріївна,
кандидат філологічних наук

Харків – 2024

Рис. Г.1. Зразок титульного аркуша курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ІДІОЛЕКТУ СЕРГІЯ ЖАДАНА
В АНГЛОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ «ІНТЕРНАТ»**

Кваліфікаційна робота
студентки 4-го курсу
першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти
спеціальності 035 «Філологія»
спеціалізації 035.01 «Українська
мова і література та англійська мова»
Лавриненко Катерини Сергіївни

Науковий керівник:
Дюкар Катерина Валеріївна, кандидат
філологічних наук, доцент кафедри
української мови

|

Харків – 2024

Рис. Г.2. Зразок титульного аркуша кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ ВИВЧЕННЯ ІДІОСТИЛЮ В МОВОЗНАВСТВІ	6
1.1. Поняття ідіостилю та його особливості.....	6
1.2. Ідіостиль та ідіолект: проблема розмежування	10
1.3. Вивчення ідіостилю в медіасфері.....	12
Висновки до розділу 1	17
РОЗДІЛ 2. МОВНИЙ АСПЕКТ ІДІОСТИЛЮ ДЖЕРІ ХЕЙЛ.....	20
2.1. Життя і творчість співачки Джері Хейл	20
2.2. Перемикання кодів як ідіостильова особливість мовлення Джері Хейл....	22
2.3. Транскодування – домінантна риса ідіостилю Джері Хейл	24
2.4. Сленг і його роль у мовленні Джері Хейл.....	30
2.5. Суржик у текстах пісень Джері Хейл	38
Висновки до розділу 2	40
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44
ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	50
ДОДАТОК	53

Рис. Г.3. Зразок змісту звіту про проведене дослідження

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

S – субстантив

S_{owna} – власна назва

S_{animatum} – назва істоти

S_{inanimata} – назва неістоти

S_{compositum} – полікореневий субстантив

Adj – ад'єктив

Adj_{qualitative} – якісний прикметник

Pronom – займенник

Num – числівник

V – вербатив

Participia – дієприкметник

Participia_{акт., мин. ч.} – активний дієприкметник минулого часу

Adv – адвербатив

Рис. Г.4. Зразок подання списку умовних скорочень

Обґрунтування вибору наукової теми
Актуальність обраної теми
Стан дослідженості проблеми
Мета роботи
Завдання (1–2 для курсової; 3–5 для кваліфікаційної роботи)
Об'єкт вивчення
Предмет розгляду
Методи дослідження
Наукова новизна отриманих результатів
Теоретична значущість роботи
Практична цінність роботи
Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами кафедри
Структура роботи
Апробація результатів дослідження

Рис. Г.5. Складники вступної частини звіту

АНОТАЦІЯ

Лебедєва К. О. Вербалізація концептуальної опозиції «свобода – несвобода» в поетичному доробку Василя Стуса

У дипломній роботі досліджена вербалізація концептуальної опозиції *свобода – несвобода* в поетичному доробку Василя Стуса. Метою вивчення став аналіз мовних засобів, які використовує поет для мовного оприявлення бінарної концептуальної моделі *свободи* та *несвободи*, а також виявлення її художніх та ідеологічних функцій.

Робота складається з двох розділів, кожен із яких містить три підрозділи. У першому розділі подано теоретичні засади дослідження концептуальних опозицій в лінгвістиці та визначено методологічні підходи до аналізу поетичних текстів. Другий розділ присвячений дослідженню вербалізаторів концептів *свободи* та *несвободи* як єдиної та нерозривної системи у віршах Василя Стуса, а також розгляду основних лексико-семантичних засобів, метафор, символів та інших стилістичних прийомів, які використовує автор.

На підставі дослідження встановлено, що концептуальна опозиція *свобода – несвобода* у віршах Василя Стуса відіграє ключову роль у розкритті світоглядних позицій та естетичних пріоритетів поета. Вербалізація цих концептів здійснюється через багатий арсенал художніх засобів, що відображають складну внутрішню боротьбу митця та його прагнення до духовної свободи попри зовнішні обмеження.

Ключові слова: Василь Стус, концептуальна опозиція, свобода, несвобода, вербалізація, художні засоби.

Рис. Г.6. Зразок анотації і ключових слів українською мовою до звіту

SUMMARY

Lebedieva K. O. Verbalization of the Conceptual Opposition «Freedom – Non-Freedom» in the Poetic Works of Vasyl Stus

This thesis examines the verbalization of the conceptual opposition freedom-freedom in the poetic works of Vasyl Stus. The purpose of the study is to analyze the linguistic means used by the poet to express the opposite concepts of freedom and non-freedom, as well as to identify their artistic and ideological functions.

The paper consists of two sections. The first section presents the theoretical foundations of the study of conceptual oppositions in linguistics and defines methodological approaches to the analysis of poetic texts. The second section is devoted to the analysis of the verbalization of the concepts of freedom and non-freedom in Stus's poems, where the main lexical and semantic means, metaphors, symbols and other stylistic devices used by the author are considered.

The study has established that the concepts of freedom and non-freedom in the poetry of Vasyl Stus play a key role in revealing his worldview and aesthetic priorities. The verbalization of these concepts is carried out through a rich arsenal of artistic means that reflect the complex internal struggle of the poet and his desire for spiritual freedom despite external restrictions.

Key words: Vasyl Stus, conceptual opposition, freedom, non-freedom, verbalization, artistic means.

Рис. Г.7. Зразок анотації і ключових слів іноземною мовою до звіту

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНА БАЗА ГЕНДОРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПОЕТИЧНОГО МОВОМИСЛЕННЯ

1.1 Гендерологічний напрям у сучасній гуманітаристиці

Останнє десятиліття характеризується знаковим, поворотним моментом у мовознавстві, пов'язаним із поступовим відходом від структурної парадигми в напрямку до антропоцентричної. Такий перехід передбачає зміщення основних акцентів на людину, її мислення та духовно-практичну діяльність. Зміна лінгвістичної парадигми віддзеркалює не тільки новизну підходу до вивчення мови, а й більш ґрунтовне розуміння ролі людини в комунікативних процесах.

Антропоцентричний підхід передбачає міждисциплінарну взаємодію лінгвістики з такими науками, як-от психологія, етнологія, соціологія, когнітологія, семіотика тощо. Ідеться, на наш погляд, не лише про об'єднання кількох галузей знань, а й про створення новітнього інтердисциплінарного простору для дослідження мови. Таке бачення дає змогу науковцям заглибитися в питання відображення в мові та її вплив на когнітивні процеси, соціальні взаємодії й культурні феномени.

Зважаючи на сказане, антропоцентричний підхід у мовознавстві є достатньо продуктивним через синтез знань із різних наукових площин та формування багатоаспектного уявлення про мову. Так, синергетичне сприймання мови та світу в інтерпретуванні людини формує нові перспективи досліджень, котрі сприятимуть не тільки глибшому осмисленню мови як феномена, але й розробленню цілком інакших методологічних підходів та практичних утілень у різних сферах людської діяльності [25].

Одним із наслідків Нового жіночого руху було становлення феміністської лінгвістики. Такий напрям виник як відповідь на потребу більш ґрунтового осмислення ролі мови у відтворенні й формуванні

Рис. Г.8. Оформлення назв структурних частин і підрозділів звіту

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агібалова Т. М. 1. Марковані античністю лінгвокультуреми як засіб інтелектуалізації української літературної мови в словесній палітрі драматичних поем Лесі Українки. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна*. 2012. № 30. С. 3–5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_30_3.
2. Артемова Ю. І. Історія становлення та розвиток лінгвокультурології в контексті зміни лінгвістичних парадигм. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2017. Вип. 25. С. 20–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_filol_2017_25_5.
3. Артемова Ю. І. Поняття про лінгвокультуреми в контексті міжкультурної комунікації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА. 2018. № 1 (69). С. 11–14. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/1558/1377>.
4. Библик С. П. Побутовизм як лінгвокультурема. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. 2008. № 10. С. 31–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2008_10_6.
5. Бібліотека української літератури УкрЛіб. *Бібліотека української літератури УкрЛіб*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/>.
6. Богуцький В. М. Характерні риси взаємодії мови й культури у світлі лінгвокультурологічних досліджень. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Т. 1, № 14. С. 276–280. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/14/part_1/53.pdf.
7. Бондар Н. В. СЕЛЮ як базовий концепт української ментальності у мовопросторах братів Тютюнників. *Мова та література у полікультурному просторі*. 2017. С. 63–65. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/200104339.pdf>.

Рис. Г.9. Зразок укладання списку використаних джерел у звіті

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Дюкар Катерина Валеріївна

(НЕО)КЛАСИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ АВТОРСЬКОГО ІДІОСТИЛЮ

Методичні вказівки

для самостійної роботи у науковому семінарі для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 035 «Філологія» освітніх програм «Українська мова і література»; «Українська мова і література та англійська мова»; «Українська мова та література; літературне редагування»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 21.05.2025. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,42. Обсяг 2.644 Мб. Зам. № 395/25.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна